

Tekst 1

Erguvan Mevsimi

(1) İstanbul'da bahar geç gelir! Kış boyunca o şiddetli soğuklarla kavrulmuş Anadolu yaylalarında bile artık badem çiçekleri dökülmüş ve ağaçlar artık yeşile dönmüşken, İstanbul henüz Karadeniz'den kopup gelen poyrazların soğukluğu ile titremektedir. Ama eninde sonunda artık tabiat dayanamaz, insafa gelir ve nisan ortalarından itibaren

İstanbul'da, özellikle Boğaziçi'nde erguvan ağaçları çiçeklenmeye başlar. Bu yeni bir mevsimdir ve İstanbullu için kış mevsiminin karanlığı, bunalımları sona ermiş, aydınlık günlerin müjdesi verilmiştir artık!

(2) Japonlar nasıl yabancı kirazların çiçek açmasını sabırsızlıkla bekler ve sonunda kiraz ağaçları çiçek açtığında bayram ederlerse, İstanbullular da kendi Sakura bayramlarını işte erguvan çiçekleri ile yaşarlar. Bu mevsimde her gün sabah akşam Boğaziçi köprülerinden geçerek şehrin iki yakası arasında seyahat eden şehirliler ve dışarıdan gelenler, tabiatın yeşil ile harmanlanan o erguvan rengi uyanışını hayranlıkla seyreder, ruhlarını tazelerler.

(3) Başka şehirler kusura bakmasınlar ama, erguvan ağacı ve erguvan çiçekleri mevsimi en çok İstanbul'a yaraşır! Ve özellikle Boğaziçi'nde bu mevsimde korular o kahverengi ve siyahi yeşil rengini bırakır, yerini uyanan tabiatın fosforumsu yeşili ile harmanlanmış erguvan çiçeklerinin adını bu çiçekten alan erguvan renginden, onun tonları olan mor, pembe ve magenta rengi alır.

(4) Toplumun idrakini oluşturan edebiyat bile, erguvan çiçeğini İstanbul ile özdeşleştirmiştir: "Her sene yalaya dönünce, baharın genç, mavimtırak günlerine kavuşurduk. Hayat sanki yeniden doğar, ağaçlar yeniden yeşillenirken, beyaz pembe çiçekleri ile erguvanlar lâl'den alevlerini açarken, çiçek kokularıyla dolgunlaşan hava gönlümüzü saadetle kaplardı." der Abdülhak Şinasi Hisar. Gerçi edebiyatçının idealize ettiği gibi erguvanın baskın bir kokusu olmasa da, sorun değildir. Erguvanlar bu mevsimde çiçek açan mor salkımların, erkenci güllerin ve leylakların kokusunu alır harmanlar ve kendi kokusu gibi bize sunar!

(5) Oya Baydar 'Erguvan Kapısı' kitabında şöyle yazıyor: Kurtarmak için kayıp ruhunu şehrin / Gizli, viran bir kapıdan giriyor / Erguvan kapısından / Başında erguvan tacı / Erguvan giyinmiş / Yaraları erguvan / Münkir bir kesişin ardından / Kutsal bilgeliğe doğru yürüyor.

(6) Adalet Ağaoğlu ise 'Bahar Fısıltıları'nda şöyle der: "Marmara'da boğazın sularında gün batımlarının ayak izleri hâlâ erguvandır. Şeker pembeliklerinden portakal kızılılıklarına alacalanan renk cümbüşü bir zamanlar bu kıyıların yoğun yeşilliğine uzaklarda kat kat açılan sabahın sisine vurup durmuş mor alacası da erguvan şenliğiyle tanımlanır!"

(7) Bu kadar güzellemenin üzerine, Ahmet Hamdi Tanpınar ise "Gülden sonra bayramı yapılacak bir çiçek varsa, o da erguvan olmalıdır!" diyerek son noktayı koyar. Siz ne dersiniz? En azından gönüllerimizde bir erguvan bayramı olmasın mı? Bu erguvanın Japon Sakura'sından aşağı kalır bir yanı var mıdır?

bron: <http://old.kesfetmekicinbak.com>

Tekst 2

Kahvenin Öyküsü

- 1 Her ne kadar kahvenin öyküsü Batı ülkelerinde 300 yıllıksa da asıl öykümüz Arap yarımadasında çok eski zamanlarda başlar. Kahvenin ortaya ilk çıkışı hakkında çeşitli söylenceler vardır. En bilineni ise çok uyuklayan keçilerini gezdiren Kaldi adında bir çobanın keçilerinin bazı yemişleri yedikten sonra canlandığını görmesi ile başlar. Bunun üzerine Kaldi bu yemişleri dener ve kendini dinç hisseder. Uzun yıllar kahve çekirdekleri çiğnenerek veya kırılarak ve yağla karıştırarak yenmiştir. 13. yüzyılda, muhtemelen şans eseri, kahve çekirdekleri yanınca şu anda bildiğimiz kahve ortaya çıkmıştır. Bunun ardından Mekke ve Medine'ye

ulaşan kahve buradan da İslam dünyasında hızla yayılmıştır. Kahve sözcüğü Arapça qahwah'tan gelmekte olup Türkçe'de kahve'ye dönüşmüş, buradan da Avrupa'da café, caffè, koffie, coffee şekline gelmiştir. Kahve adının anlamı 'keyif veren içki'dir. Kahve tarih boyunca ilginç dönemler yaşamıştır.

2 Kahve Arap Yarımadası'nda

İlk bilgiler 10. yy'da bir Arap doktoru olan Rhazes'e uzanırsa da, kullanım MS 575 yıllarında başlar. Kahvenin ilk elde edildiği ağaç olan Coffea Arabica, Etopya'da yetişmiştir. Daha sonra kahve elde edilen diğer ağaçlar olan Coffea robusta ve liberica da Afrika'da yetişmiştir. Etopya'da başlangıçta az olan üretim, bu ağaçların Yemen'de yetiştirilmesi ile artmıştır. Bu bölgelerde kahve yemişleri başlangıçta bütün olarak veya kırılarak, yağ ile karıştırılıp yenmekte idi. Kahvenin fırınlanması ise 13. yy'ı bulmaktadır. Kahve Yemen'den Mekke ve Medine'ye yayılmış ve 15. yy. sonunda Müslüman gezginler tarafından İran, Mısır, Türkiye ve tüm İslam dünyasına yayılmıştır.

3 Kahve Osmanlı İmparatorluğu'nda

Kahvenin Osmanlı İmparatorluğu'na geliş tarihi kesin bilinmemekle birlikte tarihçiler tarafından, ilk defa 1519 yılında I. Selim'in Mısır seferinden sonra İstanbul'a geldiği belirtilmektedir. Kahvenin gelmesi ile ilk kahvehanenin açılması arasında yaklaşık 30 yıl vardır (1551). Kahve özellikle Mısır ve İskenderiye'den Eminönü'ne gelmekte idi. Başlangıçta özellikle gelir düzeyi yüksek ve okuryazarlar tarafından tüketilen kahve, hızla tüm İstanbul'a yayılmış ve çok sayıda kahvehane açılmıştır. Evliya Çelebi'ye göre XVII yy.'da İstanbul'da 55 kahve dükkanı ve 300 kahve deposu vardı.

4 Kahvenin aşırı tüketimi, kahve ticaret yollarındaki engeller, 17. yy'da kahvenin pahalalanmasına, vergilendirilmesine ve özellikle Eminönü'ndeki fırınlama tesislerinde Yeniçeriler tarafından kahveye nohut vb. karıştırılmasına yol açmıştır. Bunun üzerine kahveye denetim getirilmiş ve Mısır Çarşısı esnafı bu görevde önemli rol almıştır. 18 ve 19. yy'da ise kahve ticareti tüccarlardan, büyük şirketlere geçmiştir. Kahvenin İstanbul'daki bu yaygınlığı, bir süre sonra kahvenin Avrupa'ya geçmesine yol açmıştır.

5 Kahve Avrupa'da

Kahve'nin 15. yy.'dan itibaren İstanbul'da yaygınlaşması, doğal olarak İstanbul ile Avrupa arasındaki ticareti yürüten Levanten tüccarların dikkatini çekti. 16. yy. sonlarında Avrupa ticaretindeki etkinlikleri giderek azalan Venedikli tüccarlar bu üstünlüklerini kaptırmamak için 1615 yılından itibaren Arap ülkeleri ile ilişkilerini arttırarak Moka'dan Avrupa'ya kahve getirmeye başladılar.

Bunu izleyerek Osmanlıya gelen çeşitli Avrupalı gezgin ve yazarlar kahveden bahsetmeye başladılar. Ancak Avrupa'nın gerçek anlamda tüketilebilecek miktarda kahve ile tanışması, Osmanlı İmparatorluğu'nun 1683 Viyana yenilgisi ile olmuştur. Osmanlı orduları Viyana kapılarından çekilirken geride bol miktarda kahve bırakmışlardı. Bu savaş sırasında Osmanlı ile Viyana arasında tercümanlık yapan, bazılarında göre casus olan Georg Kolschitsky kahvenin tadını bilmekte idi. Savaş bitince, hizmetleri karşılığı bu 500 çuval kahveyi almış ve Viyana'daki ilk kahve dükkanını açmıştır.

6 Başlangıçta Avrupa'da ilaç olarak kullanılan kahvenin Venedikliler tarafından fırınlanmasının öğrenilmesi ile Avrupa'da kahvehaneler açılmaya başladı. Bu eğilim 1759 yılında Venedik'te 206 kahve dükkanı olmasına yol açtı. Her ne kadar Venedikliler 18. yy.'a kadar kahve ticaretini ellerinde tuttularsa da Hollanda, kolonilerinde yetiştirdiği kahve ile Avrupa'nın kahve ticaret merkezi, Amsterdam da bu ticaretin başşehir oldu. Hollanda'da kahve tüketimi daha farklı idi; genellikle sokak kahvehaneleri yerine evde tüketilmekte idi. Tüm bunlara rağmen Hollanda, Avrupa'da bir tekel oluşturmadı ve 1714'te Amsterdam'dan Fransız Kralı XIV. Louis'e bir hediye gitti. Bu hediye, kahve kökleri idi. Bu kökler Versay sarayında yetiştirildi. Bu dönemde Fransa'da kahve çok ilgi görmekte idi. 1723 yılında Gabriel de Clieu adlı kaptan, Martinik'teki Fransız kolonisine yolculuk yaparken yanında bu köklerden bazılarını götürdü. Martinik'te yetişen bu köklerden 1777 yılında 18-19 milyon ağaç oluştu. Kahve'nin Amerika kıtasına yolculuğu böyle başlar.

7 Kahve Amerika kıtasında

Kahvenin Martinik'te başlayan Amerika yolculuğu kahve ticareti ve kültürünü derinden etkilemiştir. Zor bir deniz yolculuğundan sonra Gabriel Mathieu de Clieu adlı bir deniz subayı, kahve bitkisini Martinik'teki bahçesinde yetiştirmeyi başardı. Buradan da tüm Amerika'ya yayıldı.

Sömürgelerinde kahve yetiştirmekte en geç kalan lke İngiltere olmuştur. Bu da İngilizlerin ay düşkünlükleri nedeni ile kahveyi arka plana itmelerine bağlı olabilir. Puerto Rico ve Küba'yı izleyerek kahve Brezilya'ya ulaştı. Dünyanın en önemli kahve üreticisi olan Brezilya'ya kahvenin girişi ilginçtir. Fransız Guyana'sına yaptığı bir ziyarette valinin eşinin kalbini alan bir Brezilyalı subay, dönüşte hediye olarak bir buket çiçeğin arasına saklanmış kahve bitkisi almış ve bu dünyanın en büyük kahve devinin doğuğu olmuştur. 19. yy. ortalarında, kahve bitkisinin ölümüne yol açan bir yaprak hastalığı Brezilya dışında pek çok yerde kahve üretiminin durmasına yol açmış, bu da Brezilya'nın çok işine yaramıştır. Brezilya'da kahve üretiminin yol açtığı önemli bir değişiklik de, kahvenin lüks bir içecek olmaktan çıkıp herkesin kullanabileceği bir içecek haline gelmesidir. Halen Brezilya ve Kolombiya kahve üretiminin önemli bir kısmını elinde tutmakla birlikte II. Dünya Savaşı'ndan sonra Afrika lkelerindeki kahve üretimi giderek önemli bir noktaya gelmiştir. Kahve retiminde hastalıkların ve politik olayların getirdiği değişiklikler, kahve fiyatlarında da önemli oynamalara yol açmıştır. Bunları önlemek için, 1962'de kahve üreten lkeler Uluslararası Kahve Anlaşması'nı New York'ta imzalamıştır. Halen bu alanda serbest piyasa kuralları işlemektedir.

bron: www.diyadinnet.com

Tekst 3

Konya Ovasında Bir Müze: Sille

(1) Birkaç medeniyet eskitmiş bir mahalle Sille. Bir yanına Hristiyan mirası kaya kiliselerini sıralamış, bir tarafına Osmanlı Müslümanlarının mezarlarını toplamış, hayli mistik bir görüntü veriyor. Açıkçası herkes gibi Mevlana Müzesi'ni, Sahib Ata ve Şems-i Tebrizi gibi camileri, Alaaddin Tepesi'ni yeniden görmek, etli ekmeği bir kez daha yerinde yemek için gelmiştik Konya'ya. Doğrusunu isterseniz, tur ajandamızda Sille yer almıyordu.

(2) Üstelik Konyalıların 'Sille bayağı uzak' uyarısıyla başlayan yol tarifleri gözümüzü korkutmuştu. Ama bu gelişimde şehirde yapacaklarımız bitince ve daha da gezmeye vakit kalınca gözümüzü karartıp o uzak yola, Sille'ye doğru sürdük. Gidilmez dedikleri yer, 8 km kadar sonra karşımıza çıktı. Sille, bir derenin iki yamacında kurulmuş, ilçe ile köy arası büyüklükte bir yer olsa da resmi statüsü mahalle. Önceden belediyesi bile varmış, fakat her nedense yıllar önce tenzil-i rütbeye uğratmışlar.

(3) Hem Roma ve Bizans'tan çıkıp Kudüs'e uzanan yol üzerinde bir dinî merkez hem de İpekyolu hattında bir durak olduğundan, bu bölge tarih boyunca önemli olmuş. Etraftaki eserler bu önemin göstergesi; mesela erken Hristiyanlık döneminde yapılan ve dünyanın en eski, en büyük manastırlarından Hagios Khariton Manastırı (Ak Manastır) Sille'de bulunuyor. Hem Selçuklu döneminin başkenti Konya'ya hem de Gevele Kalesi gibi stratejik bir noktaya yakınlığıyla gözde ve önemli bir merkezi olan Sille, Osmanlı'nın çeşitli devirlerinde atağa geçip parlak zamanlar yaşamış.

Sille'nin ünlüleri

(4) Derenin sağından geçen yolu takip edip Aya Elena Kilisesi'ne varıyoruz. Kayıtlara göre Bizans'ın ilk Hristiyan imparatoru Konstantin'in annesi Helena, Kudüs'e hac yolculuğu yaparken, yolu Sille'ye düşmüş ve erken dönem Hristiyanlarının kayalara oyduğu 15 görünce onlar için bu kiliseyi yaptırmış.

(5) Aya Elena birkaç yıl önce güzelce restore edilip ziyarete açıldı ve şimdi yabancı turistlerin akınına uğruyor. Buradan çıkınca sıra hemen ileride, kayalıkların cephesinde gördüğümüz mağara görünümü deliklere geliyor. İnsan eliyle oyulmuş bu galeriler ilk başta pagan tapınağı olarak kullanılırken Hristiyanlık yayılınca kiliseye dönüştürülmüş. Sırasıyla gezip altını üstüne getirmeye ve bolca fotoğraf çekmeye geliyor çünkü gerçekten güzel, doğal ve mistik bir görüntü veriyorlar. Ama bu biraz meşakkatli bir yol; yerde sıra sıra mezar gibi açılmış, dörtgen ve çok sayıda sığ çukur var. İçeride yürürken biraz zorlanıyoruz.

(6) En keyifli tarafı da bir kenara oturup etrafı incelerken hayalinizde burada yüzlerce yıl önce yaşayanların ne yaptıklarını, günü nasıl geçirdiklerini tasavvur etmeye çalışmak. Uzaktan çok şirin Kaya kiliselerinin girişleri merak uyandırıcı. İçerisi ise soru işaretleriyle dolu.

Sokaklar ve elde kalanlar

(7) Sille, 2-3 katlı yapılardan oluşmuş bir yerleşke. Eski Rum evlerine rastlıyoruz; zira buralar 1924 mübadelesine kadar Rum nüfusun ağırlıkta olduğu bir yermiş ve 60 civarında kilise varmış. Son yıllarda yapılan evler geçmişle bir bağ kurmasa da Sille'nin tarihî dokusu hâlâ ilçeye hâkim durumda.

(8) Buranın halkı çiftçilik, nakliyecilik gibi işlerin yanı sıra toprak ve taş işçiliği ile iştigal etmiş. Ünlü Sille taşı ve taş işçiliği, tarihî yapıların cephesinde kendini gösteriyor ama bu mesleğin eskisi kadar rağbet görmemesi, hayrete düşürüyor beni. Toprak işçiliğinde de oldukça mahir ustalar yetiştiren Sille'de şimdilerde az usta kalsa da ortaya toprakla şekillenen çömlek, vazo, güveç gibi ürünler çıkıyor ve hediyelik eşya olarak da satışı yapılıyor.

(9) Bu yörede eskiden halı dokumacılığının yaygın, 'Beşgöbek' halılarının gözde olduğunu; ama artık pek uğraşan kalmadığını da öğreniyoruz. Sille'de yaşayan bir başka gelenek ise Seymenlik. Bu delikanlılar daha çok düğünlerde, gelin alaylarının önünde ortaya çıkıyorlar. Eğer rast gelerseniz birkaç seğmenin arasına girip bir fotoğraf çektirin.

(10) Eylülün son haftasında da Sille Barajı civarında Sille günü yapılıyor ki hâlâ 'fırsat olsa da katılsak' diye geçiriyoruz aklımızdan... Konya'ya bir sonraki ziyaretimizde Sille'ye iki gün ayırmamız gerektiğini şimdiden öğrenmiş olduk. Bir de bu gezide şunları öğrendik, hemen sayalım:
1- Gezi planı yaparken popüleritesi yüksek yerlere takılıp, az bilinen yerleri boş vermemek. Biz bu yüzden Sille'yi kaçırabilirdik.
2- Yemek öğünlerinden birini gidilecek yere ayırmak. Mesela Sille'de müthiş kahvaltı veriyorlarmış ama geç saatte gidince mahrum kaldık. Hepimizin kulağına küpe olsun.

bron: www.anadolujet.com

Tekst 4

Astronom Van Gogh

[Saint-Remy-de-Provence Üzerindeki Yıldızlı Gece-1889]

(1) İzlenimciliğin en büyük temsilcilerinden olan Van Gogh'un tablolarına yakından bakıldığında, yıldızlar parlıyor, gezegenler dönüyor. Kimilerine göre, bunlar bunalım içindeki bir sanatçının halüsinasyonları... Kimilerine göre ise, yıldızların ve gezegenlerin tablolarındaki yeri, astronomi bilimine tümüyle sadık.

(2) Usta, acaba astronomi biliminin o günkü verileriyle ne kadar iç içeydi? Yoksa, tablolarında gökyüzünü işlerken, sadece içinde bulunduğu bunalımın etkisinde miydi? Birkaç yıldır, bu sorular konunun uzmanlarını karşı karşıya getiriyor. Özellikle, ünlü ressamın 4 tablosu tartışılıyor: 'Rhone Üzerindeki Yıldızlı Gece', 'Saint-Remy-de-Provence Üzerindeki Yıldızlı Gece', 'Arles'te Gece, Kahve Terası' ve 'Beyaz Ev, Gece'... Sanatçı, gerçekten de bu tablolarında gökyüzünün işlenişine önemli yer ayırıyor. Hatta, o günlerde kız kardeşine yazdığı bir mektupta "Yıldızlı bir gökyüzünü resimlemek için, kuşkusuz, siyah bir zeminin üzerine beyaz noktalar koymak yetmiyor" diye yazıyor.

(3) Uzmanların, üstünde en çok kafa yordukları tablo, ressamın 1889 yılında yaptığı "Saint-Remy Üzerindeki Yıldızlı Gece" eseri... Paris yakınlarındaki Meudon Gözlemevi görevlilerinden astrofizikçi Jean-Pierre Luminet, uzun süredir bu tablonun güzergâhını çözmeye çalışıyor. Ona göre, tablo her şeyden önce sanatçının tüm yaratıcı özelliklerini yansıtıyor. Gökyüzündeki renk anaforları ve gezegenlerin çevresindeki halkacıklar, Van Gogh'un astronomi bilgisinin değil, dünya resmine katkılarının kanıtı...

(4) Üstelik, resimdeki şiddet ve dalgalanmalar, sanatçının o tarihte içinde bulunduğu psikolojik durumu da yansıtıyordu. 1889 yılında, psikolojik sorunlar nedeniyle, Van Gogh Saint-Remy-de-Provence'deki hastaneye kaldırılmıştı. Çünkü, iki ay önce dostu Paul Gauguin ile büyük bir kavga etmiş, hatta onu öldürmeye çalışmıştı. Daha sonra, kendisine bir ceza olarak bir kulağını kesip, kendi portresini yapmıştı. Kısacası, sanatçının o günkü psikolojik ortamından yola çıkarak, bu tablolarda astronomik kaygılar güttüğünü söylemek çok zor...

[Aries'te Gece, Kahve Terası-1888, Kova Takımyıldızı]

(5) Ancak, astrofizikçi Jean-Pierre Luminet'ye göre, başka göstergeler de söz konusu. Örneğin, Van Gogh erkek kardeşi Theo ile yazışmalarında, her zaman astronomiye ve özellikle de Provence bölgesindeki gökyüzünün güzelliğine duyduğu ilgiyi belirtmişti. Ayrıca, sanatçının Camille Flammarion tarafından çıkarılan 'Astronomie' dergisini yakından izlediği ve 1881'de yayımlanan 'L'Astronomie Populaire' adlı eseri okuduğu biliniyor.

(6) Bu noktadan hareket eden astrofizikçi Luminet, Van Gogh'un hastane odasının penceresinin doğuya baktığını anlıyor. Van Gogh, kardeşi Theo'ya yazdığı bir başka mektupta, 'Saint-Remy Üzerindeki Yıldızlı Gece' tablosunu 19 Haziran 1889'da tamamladığını yazıyor. Yani, tablonun bu tarihten önce yapılmış olması gerekiyor.

(7) Bir arkadaşına yazdığı mektupta, galaksilerin ilk fotoğraflarını bu eserde gördüğünden söz etmişti. İşte bu gerçeklerden hareket eden astrofizikçi Jean-Pierre Luminet, sanatçının bazı eserlerindeki gökyüzü, yıldız ve gezegenlerini yeniden bilgisayar aracılığıyla yakından incelemiştir. Bunu gerçekleştirirken, öncelikle sanatçının bu tabloları yaparken hangi mekânda olduğunu ve bulunduğu yönü araştırmıştır.

[Beyaz Ev, Gece-1890]

(8) Bu konuda elindeki en somut ve tartışmasız kanıt, Van Gogh'un 25 Mayıs 1889 tarihli mektubu... Sanatçı bu mektubunda, bulunduğu hastane odasından "Güneş'in bütün haşmetiyle doğuşunu" gördüğünü yazıyor.

(9) Tablodaki iki nokta astrofizikçi Luminet'in dikkatini çekiyor. Birincisi, Ay'ın henüz ilk hilal biçiminde olması... İkincisi ise, Venüs gezegeninin ufukta görüntülenmesi. Bu göstergelerden hareket ederek, Van Gogh'un tablodaki yıldız ve gezegenleri gün doğarken gözlemlediğini söylüyor. Gerçekten de, bilgisayar verileri, gökyüzünün doğu yönünde bu biçimi, 25 Mayıs 1889'da ve kesinlikle saat 04.40'ta aldığını kanıtlıyor.

(10) Gökyüzüne aynı özeni, sanatçının başka tablolarında da görüyoruz. Van Gogh, kısa bir tedaviden sonra, 1890'da, bu kez Anvers-sur-Oise kentine yerleşiyor. Ve dev bir yıldızın aydınlattığı ünlü 'Beyaz Ev' tablosunu yapıyor.

(11) İki amatör astronom, Don Olson ile Russell Doeschere, uzun süren çalışmalarından sonra, bu tablonun astronomik verilerini bir süre önce çözmeyi başardılar.

(12) İlk kanıtları, ressamın bu tabloyu yaptığını söylediği 17 Haziran 1890 tarihli mektubuydu. İkinci kanıtları, 17 Haziran 1890 tarihinden önceki günlerde (16 Haziran hariç) havanın yağışlı olduğunu gösteren meteoroloji arşivleriydi. Üçüncü kanıtları ise, gökyüzünün açık renklerle çizilmiş olmasından dolayı, Van Gogh'un ya güneş doğarken ya da güneş batarken çalışmış olmasıydı.

(13) İşte bu noktadan sonra ciddi bir bilgisayar taramasına giriştiler ve 16 Haziran günü, Jüpiter, Mars ve Venüs gezegenlerinin Auvers-sur-Oise bölgesinden açık bir biçimde gözlemlendiğini saptadılar. Geriye kalan tek şey, tablodaki evin yerini ve ressamın çalıştığı yönü belirlemektir. Bunun için kalkıp ta Amerika'dan Fransa'ya geldiler ve tablodaki evi aradılar. Şans eseri eve dokunulmamıştı.

(14) İki astronom verileri bir araya getirdiklerinde, 16 Haziran 1890 tarihinde, evin batı yönünde ve ufuk çizgisi üzerinde, günbatımı ya da gündoğusunda parıldayan tek yıldızın Venüs olduğunu bilimsel olarak kanıtladılar.

bron: www.focusdergisi.com.tr

Tekst 5

Kokuların Sırrı

No 5 piyasaya çıktığı 1921 yılından bu yana, dünyanın en çok satan kokusu oldu. Yıllar onun çekiciliğine, efsanesine, gizemine çok şey kattı ama formülü hiç değişmedi. No 5'in gizli bir 24 var; Chanel firması dışında, bir başka parfüm üreticisinin bu kokuyu yeniden üretmesi mümkün değil.

Buna 'kokunun mabedine', Fransa'nın Grasse bölgesine, yaptığımız yolculukta tanık olduk. Grasse, uçsuz bucaksız bahçeleriyle Fransa'nın parfüm merkezi olmasının yanı sıra bir tarih ve kültür kenti; bölge de adını bu yerleşimden alıyor. Cannes'a 20 kilometre uzakta, 300 metre yükseklikteki bölgenin doğası, kozmetik firmalarının parfümleri için gerekli çiçeklerin üretilmesine çok elverişli.

Chanel'in bu gizemli parfümünün yaratılış öyküsünü araştırmak üzere Grasse'ta iki gün geçirdik. No 5'in temel çiçeği olan yasemin ve gül bahçelerinde dolaştık, esansın üretildiği fabrikaları gezdik. Bölgede yasemin eylül, gül ise mayıs ayında toplanıyor. Chanel'in bu efsanevi 25 bozulmadan günümüze kadar gelmesinin ardındaki insanlarla da tanıştık. Bölgede yasemin üretimi giderek azalıp rakip parfüm üreticilerin sayısı artınca Chanel, No 5'in geleceğini garanti altına almak için, Mul ailesiyle ortaklık anlaşması imzalar. Bütün bu yaseminler sadece No 5'in üretimi için kullanılıyor. Yasemin ve gülün üretiminde hiçbir kimyasal madde, gübre kullanılmıyor. Çiçeklerin toplanması da sabahın çok erken saatlerinde, güneşin yakıcı etkisi kendisini hissettirmeden önce başlıyor. Uzun yıllardır bu işi yapan mevsimlik işçilerin arasında dört Türk kadın da var. Narin bir şekilde toplanıp sepetlere konulan bu nadide çiçekler, hemen fabrikaya götürülüyor. No 5'in neden efsane haline geldiğinin sırlarından biri, işte bu çiçekler ve bu topraklar... Diğer sırları ise Jacques Polge'un anlatımıyla, onun tarihinde yatıyor.

Coco Chanel, 1920'li yıllarda moda dünyasındaki hükümdarlığının zirvesindedir. Yarattığı giysi ve şapkalarla, modada bir dönemi bir daha geri gelmemek üzere değiştirmiştir. Başarısının ardındaki en büyük neden de "kolay giyilen giysiler" yaratmasıdır. Bu sayede kadınlar, özgürlük ve 26 aynı anda elde eder. Şöhretin zirvesindeki Chanel, arayışlarını bu kıyafetleri tamamlayacak olan 'koku'ya yöneltir.

Chanel, çok etkilendiği Beaux'dan evrensel kadını simgeleyen bir koku bulmasını ister. Beaux, hemen işe koyulur, kısa zamanda çeşitli numunelerle Chanel'in karşısına çıkar. Küçük cam şişelerdeki numunelerin her birinin üstünde bir 27 vardır. Chanel, bu numunelerden beş numaralı olanını seçer ve bir efsane böylece doğmuş olur. Neden 5 numara olduğu konusunda ilgili başka efsaneler de vardır. Chanel, Zodyak'ın 5 numarası olan Aslan burcundandır. Şanslı sayısının 5 olduğuna inandığı için, 5 numaralı şişeyi seçtiği de iddia edilir. No 5'e en büyük reklamı ise bir başka efsane sağlar: Marilyn Monroe... Bir gazetecinin 1954 yılında, "Yatmadan önce ne giyersiniz" sorusuna verdiği "Sadece birkaç damla No 5" yanıtı, bu ünlü parfümü 20. yüzyılın en büyük ikonlarından biri haline getirir. Parfümün son reklam kampanyasının yüzü ise Brad Pitt. Ünlü oyuncu No 5 için kamera karşısına geçen ilk erkek unvanını taşıyor.

Chanel'in No 5 için seçtiği şişe de tıpkı modadaki gibi minimalist ve basitlik imajıyla belirlenir. Ve bu şişe de tıpkı içindeki koku gibi biçimiyle efsaneleşir. New York'taki Modern Sanatlar Müzesi, 1959 yılında sergilediği eserlere No 5'in şişesini de ekler. Ünlü ressam Andy Warhol da bu ünlü 28 tablolarında yansıtır.

No 5'in sırlarından biri de onu yaratan 'burun', yani Ernest Beaux'dur. Beaux, Fransız bir anne babadan Rusya'da doğmuştur, 17 yaşında parfümeri işine girmiş, kısa zamanda çarın bile dikkatini çekmiştir. Ta ki Bolşevik Devrimi'ne kadar. Devrimden sonra Beaux Fransa'ya, 29 doğduğu Grasse bölgesine göç eder. Burada bir laboratuvar kurar. Eski Rus asilzadeleri aracılığıyla Chanel ile tanışmasının ardından, tüm enerjisini onun istediği kadın kokusunu yaratmaya yönlendirir. Ürettiği sayısız parfüm arasından 5'inci sıradakini seçen Chanel, içine sadece Grasse bölgesinde yetişen yaseminlerden daha fazla eklenmesini ister. Böylece No 5 son haline kavuşur. Yani ünlü parfümü yaratan Beaux'dur ama onu eşsiz kılan bizzat Chanel'in ta kendisidir.

Diğer büyük bir sır ise No 5'i oluşturan değerli çiçeklerdir. En temel madde, Filipinler'de yetişen sarı renkli ylang-ylang çiçeğidir. İkincisi bugün sadece Grasse bölgesinde yetişen mayıs gülüdür. Bu gül, yılda bir kez sadece mayıs ayında üç hafta boyunca açar. Sabah erkenden, güneş ışınları henüz çiçeğe ulaşmadan da toplanır. No 5'i emsalsiz kılan hammaddelerden öteki ise yasemindir. Yasemin aynı zamanda tüm parfümerinin temel maddesidir. Başka hiçbir üretici kendi parfümünde, Grasse bölgesinin ikliminde yetişen yaseminleri ve gülleri kullanamaz. Böylece bu ayrıcalıklı kokunun değişmeden kalması garanti altına alınmış olur.

Tabii, bütün bu hammaddelerin karışım oranı sır gibi korunuyor. No 5'in sır formülü, Chanel'in Paris yakınlarındaki merkezinde 30. Hammaddelerin karışımı ve onlara eklenen alkolün oranı bizzat Jacques Polge'un denetiminde yapılıyor. Polge çiçeklerin üretimini, hasadını, esansın elde edilmesini ve onların Paris'e getirilerek uygun karışımlarda parfüme dönüşmesini ve hatta şişelenmesini tek tek denetliyor. Bugün Chanel efsanesinin ardındaki en büyük isim Jacques Polge. "Kokla, göreceksin" diyen bu ünlü 'burun' sayısız Chanel parfümüne son onayını veriyor.

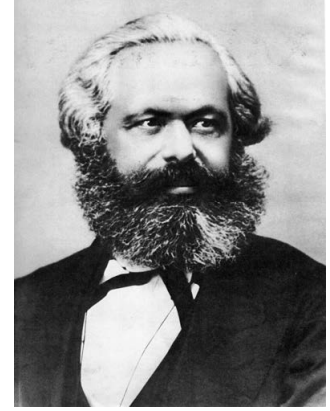
No 5'in formülünün hiç 31 anlatan ve bir asır boyunca orijinal kokunun değişmemesi için aldıkları önlemlerden bahseden Polge'a son olarak, yazar Patrik Suskind'in 'Koku' romanını soruyoruz. Roman, kendine bir koku arayan ve arayışın sonunda Grasse bölgesine de gelen Jean Baptiste'in trajik hikâyesini anlatıyor. Sevgi arayışındaki Babtiste sonunda bir koku buluyor, onu sürdürdüğü zaman insanlar ona dokunmak için üstüne saldırıyorlar, ta ki onu parçalara ayırana kadar. Polge'a "Böyle bir koku yaratmak mümkün mü" diyorum, "Asla" diyor...

bron: www.atlasdergisi.com

Tekst 6

Karl Marx Kimdir?

- 1 Karl Marx, 1818 yılında Almanya'nın Renanya Eyaleti'ndeki Trier şehrinde doğdu. Yahudi asıllı Alman siyaset bilimci, filozof, düşünür, iktisatçı ve sosyolog. Marxizm ideolojisinin temellerini atmıştır. Babası bir avukattı ve dönemin Yahudi karşıtı yasaları nedeniyle mesleğini icra edebilmek için Protestanlığa geçiş yaptı.
- 2 Zengin sayılmasa da refah sahibi denebilecek bir ailede dünyaya gelen Marx, Bonn Üniversitesi'ne kayıt yaptırdı. Burada hukuk öğrenimi gören Marx, herhangi bir öğrenci gibi yerel birahane bira içer, siyaset konuşur, diğer öğrencilerle kavga bile ederdi. Çocuklarının akademik ciddiyetten yoksun olduğunu ve agresif bir mizacının olduğunu düşünen ailesi, onu daha emek isteyen bir okul olan Berlin Üniversitesi'ne transfer ettirdi. Akademik bir kariyer beklentisi ile 1841 yılında felsefe doktorasına başlasa da muhafazakar ve anti-semitik bir toplumda yaşayan Yahudi asıllı bir liberal olarak Marx'ın beklentileri karşılıksız kaldı. Gazeteciliğe döndü, önce muhabirlik daha sonra da liberal bir gazetenin editörlüğünü yaptı. Sonrasında çocukluk aşkı ile evlenip Paris'e taşındı ve burada Friedrich Engels ile tanıştı. Neredeyse kırk yıl boyunca sürecektir bu arkadaşlık aynı zamanda felsefi ve siyasi bir ortaklığı da beraberinde getirdi.
- 3 Marx'ın skandalları ortaya çıkaran erken yaşlardaki gazetecilik kariyeri hayat anlayışında iki önemli değişikliğe sebep oldu. İlk olarak iktisadi meseleleri, toplumsal ve siyasi olayların temeline oturtmasıydı. Mülkiyet sahipliği, piyasa güçleri, devletin zenginleri fakirlere tercih etmesi gibi konular dikkatini çekti. İkinci olarak da liberal hayat görüşünü terk etmesi ve içinde yaşadığı ekonomik ve siyasi ortamın reform edilemeyecek kadar bozulduğunu düşünen bir radikal olmasıydı. Marx'ı siyasi anlamda daha da radikalleştiren, polis ile yaşadığı tecrübelerdir; zira sansür, kamulaştırma ve kapatma gibi cezalara maruz kaldıktan sonra nihayet hakkında arama kararı çıkmıştı. Almanya'ya dönemeyeceğinden geçici olarak gittiği sürgünde 1883'te ölümüne kadar kalacaktı.
- 4 Marx'a göre tarih, bedensiz bir ruhun mücadelesi değil insan soyunun düşmanca bir dünyanın içinde ve ona karşı yaptığı bir mücadeledir. İnsanlar hayatları için boyun eğmeyen doğada, sıcakla ve soğukla, her zaman kapılarının önünde bekleyen açlıkla ve kıtlıkla mücadele halindedirler. Ancak insanlar aynı zamanda birbirlerine karşı da bir mücadele içerisinde dirler. Tarihsel olarak bu mücadelelerin en önemlisi sınıfların birbirleri ile mücadelesidir.

- 5 Marx'ın materyalist tarih yorumu, Hegel'in idealist tarih yorumundan farklıdır. Hegel'e göre tarih, ruhun kendini kanıtlaması iken Marx'a göre tarih, ekonomik çıkarlar ve kaynaklar üzerindeki sınıf mücadeleleridir. Bu Marx'ın, ona çoğu zaman yönlendirilen suçlamalarda olduğu gibi, iktisadi bir determinist olduğunu ve her şeyi ekonomiye indirmek istediğini göstermez. Ancak birincil önemi materyal üretimi olarak vurgulamıştır. Ona göre insan hiçbir şey yapmadan önce hayatta kalabilmek için gerekli olan ihtiyaçlarını üretecektir. Yiyecek, giyecek, kalacak yer vb. Diğer bütün ihtiyaçlar ve üretimleri bu ihtiyaçları takip edecektir.
- 6 Materyal üretim için iki şey gereklidir. İlk olarak üretimin materyal kuvvetleri lazımdır ki, bu kuvvetler toplumdaki topluma değişiklik gösterir. Örneğin ilk avcı toplumlarda bunlar avcının yayı, oku, bıçağı ve diğer eşyaları olabilir. Daha karmaşık tarım toplumlarında, ekilmesi gereken tohum, saban, çapa, un yapan değirmen, sapı samandan ayıran malzemeler ve bunun gibi ekim ve biçimde kullanılan diğer malzemeler üretimin materyal kuvvetleri olarak sayılabilir. Daha karmaşık sanayi toplumlarında üretimin kuvvetleri içerisinde petrol, kömür, odun gibi ham maddeler ve madenler, bunları doğal ortamlarından çıkartıp işleyen makineler, bu maddelerin ticari mallara dönüştüğü fabrikalar, hem bu malzemeleri fabrikalara taşıyan hem de fabrikalardan marketlere götüren araçlar, üretimin materyal kuvvetleri olarak sayılabilirler.
- 7 Ham maddelere ve makinelere ek olarak üretimin kuvvetleri yanında maddesel üretim için başka bir kuvvet daha gereklidir ki o da üretimin sosyal ilişkileridir. İnsanlar ham maddeleri çıkartmak, işlemek, buluş yapmak, işletmek, tamir etmek, inşa etmek gibi görevler için kendilerini organize ederler. Basit toplumlarda da karmaşık toplumlarda da maddesel üretim uzmanlaşma gerektirir. Adam Smith buna 'iş bölümü' demiştir. Marx aynı kavrama 'üretimin toplumsal ilişkileri' veya kısaca 'sosyal ilişkiler' demiştir. Her toplumun kendine özgü bir sosyal ilişki şekli vardır. Örneğin avcı ve toplayıcı toplumlarda avcılar genelde genç erkeklerden oluşur ve bunlar av partileri düzenlerken kadınlar çocuk bakma, yiyecek toplama, postlardan kıyafet dikme gibi işlerde bulunurlar. Başka insanların da başka görevleri vardır. Tarım toplumlarında malzemeleri üretenler, atları nallayanlar, koşum takımlarını yapanlar, tohum ekenler ve ürün biçenler, tahılı yabalayanlar, değirmenlerde çalışanlar ve ekmek yapanlar gibi pek çok toplumsal üretim ilişkisi mevcuttur. Sanayi toplumunda bu ilişkiler daha da karmaşıktır. Madenciler maden çıkarırken, keresteciler ağaçları keserler, demiryolu işçileri bu malzemeleri fabrikaya taşıırken, bazı insanlar buluşlar ve tamirat yaparlar. Bankacılar ve brokerlar sermayeyi arttırmaya çalışırken yatırımcılar yatırım yaparlar. Bunun gibi sayısız iş ve görev üretimin sosyal ilişkileri olarak sayılabilir.

- 8 Bu toplumsal ilişkilerden farklı sınıflar oluşur. Toplumun bilimsel analizinin yapılabilmesi için bir basitleştirme olarak her toplumda birbirlerine düşman ve birinin diğerine baskın olduğu iki sınıfın olduğu düşünülebilir. Köle toplumları, baskın efendiler ile ezilen kölelerden oluşur. Feodal toplumlarda lordlar, serfler üzerinde baskı kurmuşlardır. Sanayi toplumlarında ise burjuvaların işçiler üzerinde bir hakimiyeti söz konusudur. İnsanların hangi sınıfa dahil oldukları, hangi toplumsal üretim ilişkisine sahip olmalarına göre değişkenlik gösterir. Çok kabaca, üretimin sadece bir aracı ya da bir gücü iseniz, hizmet eden sınıfta yer alıyorsunuz demektir. Bu anlamda bir makine parçasından farkınız yoktur. Eğer üretim güçlerini (ki insan gücü de buna dahil olabilir) kontrol ediyorsanız veya onlara sahipseniz, o zaman baskın olan sınıfa dahilsiniz demektir. Eğer emeğinize sahip değilseniz ve emeğinizi başkalarının karına dönüştürmeye zorlanıyorsanız, işçi sınıfına, ezilen sınıfa üyesiniz demektir.

1849 yılında Londra'ya giden Marx ve ailesi ölene kadar burada yaşamıştır.

bron: Terence Ball – Richard Dagger (Political Ideologies and The Democratic Ideal)

Tekst 7

Bees & Biz

- 1 Tarımda kullanılan kimyasallar, besleme amaçlı verilen mısır şurupları ve iklim değişikliği arıların yok oluşunun en önemli sebeplerinden. Yani kısaca biz... Bazı sözler vardır, önemi yıllar sonra anlaşılır, bilim insanı Albert Einstein'ın şu cümleleri gibi: "Eğer arılar yeryüzünden kaybolursa insanın sadece dört yıl ömrü kalır. Arı olmazsa dölleme, bitki, hayvan ve insan olmaz..."

- 2 **Korkmayın, henüz son dört yıl içinde değiliz**

Ama tehlike çanları çalmaya başladı. Dünya çapında, özellikle Kuzey Yarımküre'de giderek artan arı ölümleri, hem bilim çevrelerini hem de arıcılık yapan ülkeleri tedirgin ediyor. Türkiye'de düzenlenecek olan Dünya Arıcılar Birliği Kongresi (API-MONDIA) için ön incelemede bulunmak amacıyla İstanbul'a gelen, Dünya Arıcılar Birliği Başkanı Gilles Ratia'nın verdiği bilgiye göre, %10 oranındaki arı ölümleri normal kabul ediliyor. Ancak bu rakam, günümüzde %20'lere çıkmış durumda. Hatta kimi ülkelerde bu seviye dahi aşıldı.

- 3 **İklim değişirken arılar ne yapıyor?**

Peki, arı kolonilerinin ani yok oluşu neden kaynaklanıyor? Nasıl engellenebilir? Bilim dünyasının bu soruya net ve tek bir cevabı yok ancak araştırmalarda kayda değer ve çeşitli bulgular var. Dünya Arıcılar Birliği Başkanı Gilles Ratia'ya göre bu durumun temel nedeni, tarımda kullanılan zirai ilaçlar. Ayrıca arılara kış döneminde besleme amaçlı verilen mısır şurupları da arıların bağışıklığını düşürerek ölüme yol açıyor. Maryland Üniversitesi ve ABD Tarım Bakanlığı'nın ortaklaşa yaptığı bir araştırmada ise arıların, pestisit (bitki zararlısı öldürücü) ve fungusit (mantar öldürücü) taşıyan polenleri kovanlarına götördüklerini ortaya koydu.

- 4 Arı ölümlerinin iklim değişikliğiyle olan bağlantısı da neredeyse kesin olarak kanıtlanmış durumda. Dünya Meteoroloji Örgütü direktörünün "Zaman tükeniyor" uyarısı da aradaki bağlantıyı güçlendiriyor. İklim değişikliği kaynaklı sıcaklık artışının, arı nüfusunun yerleşik olduğu bölgelerden kuzeye doğru göç etmesine neden olduğu biliniyor. Bu göç, farklı tip arı kolonilerinin karşılaşmasını veya yeni gelinen bölgede uygun şartları bulamamalarına neden olabiliyor. Toplu ölümlerin arkasında, iklim değişikliği kaynaklı bir başka neden de, ani sıcaklık dalgaları. Uzun dönemli kuraklıklar da arıların ekosistemlerini oldukça olumsuz şekilde etkileyebiliyor.

5 Kovanlar GPS ile izlenebilecek

'Tarım sistemini bir arada tutan tutkal' olarak nitelendirilen arılar, bilindiği gibi polenleri taşıyarak bitkilerin döllenmesine önemli katkılarda bulunuyor. Çiçeklerin cezbedici renklerinin temel sebeplerinden birinin de, arıları mıknaş gibi kendine çekme ve böylelikle tozlarını ve dolayısıyla genlerini yayma içgüdüğü olduğu iddia ediliyor. Arıların, meyve ve sebzelerin yaklaşık %60'ının polenlerini yaydığını düşünürsek, Einstein'ın da dikkat çektiği gibi arılar hayati bir önem taşıyor hepimiz için. Bu bilgiden yola çıkan İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), artan arı ölümlerinin önüne geçmek ve arı ürünlerinin modern tekniklerle sürdürülebilir şekilde üretilmesini sağlamak amacıyla 'Kovanımı İzliyorum' projesini hayata geçirdi ve 'Kovan Takip Sistemi'ni tasarladı. Biz de İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen bu projenin detaylarını öğrenmek için İTÜ Gıda Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Dilek Boyacıoğlu'nun görüşlerine başvurduk.

6 Arı ölümleri konusunda endişelerinin arttığını dile getiren Boyacıoğlu, iyi tarım uygulamaları ve modern tekniklerin kullanımıyla arı ölümlerinin önemli ölçüde azalacağı görüşünde. 'Kovanımı İzliyorum' projesinin hedefinin de bu olduğunu vurgulayan Boyacıoğlu, "Proje kapsamında tasarlanan Kovan Takip Sistemi ile kış aylarında sıklıkla yaşanan ve arı ürünlerinin verimlerini etkileyen arı ölümlerini önlemeyi hedefliyoruz. Bu sistem sayesinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak arıcılarımızın uzaktan kovanlarını takip etmesi ve kovanda meydana gelen değişimleri izlemesi mümkün olacak. İTÜ'nün geliştireceği cihaz, kovan içerisine monte edilebilecek ve GPS ile kovanların yeri, sıcaklığı, rutubeti, arıların ses düzeyi bilgileri elde edilebilecek. Bu cihaza sahip olan arıcı, web üzerinden veya akıllı telefonundan kendisine verilen özel kullanıcı adı ve şifre ile portalden giriş yaparak kovanlarının durumlarını anlık kontrol etme şansına sahip olacak. Sistemin bir diğer özelliği de geliştirilecek yazılım ve cihaz ile kovandaki **değerlerin** arıcının cep telefonuna SMS ile bildirilecek olması. Böylece arıcılar, kovanlarına anında müdahale edebilecek ve arı ölümlerinin önüne geçebilecek." dedi.

7 Arılar sadece bal yapmıyor

Projenin sadece Türkiye için değil, dünya arıcılığı için de önemli bir yenilik olacağını altını çizen Boyacıoğlu, bu teknoloji sayesinde arı ürünlerindeki verim sorununun çözülmesinin de mümkün olacağı görüşünde. Türkiye bugün, sahip olduğu mevcut arıcılık potansiyelinden yeteri kadar faydalanamıyor. 6 milyonluk koloni varlığıyla dünya ikincisi olsa da, Türkiye kovan başına ortalama 16-20 kg'lık bal verimi ile ilk 10 ülke arasında. Öte yandan kovandan alınan tek ürünün neredeyse sadece bal olmadığını da belirtelim. Arıların propolis, polen, arı sütü ve arı zehri gibi çok önemli başka ürünleri de var.

- 8 Boyacıoğlu, projenin diğer getirilerini ise şöyle özetliyor: “Bu proje, İstanbul İli Arı Yetiştiricileri Birliği’nin ihtiyaçları temel alınarak ölkemiz arıcılığını dünyada farklı bir noktaya taşıyacak. Aynı zamanda oluşturduğumuz portal aracılığıyla birliğe kayıtlı arıcılara ait bilgilerin güncelliği sağlanacak. Üreticilerin gezginci arıcılık mı, yoksa sabit arıcılık mı yaptığı, hangi bölgelerde üretim gerçekteştirdiği, arılı kovan sayısı, hangi arı ürünlerinin üretildiği, kovanlarındaki hastalık durumu gibi konularda bilgi sahibi olunacak. Böylece, arıcılar ile birliğin iletişiminin ve sorunlara karşı yeni projelerin üretilmesinin kolaylaşacağını düşünöyoruz. Dolayısıyla bu portal, üyelerle interaktif bilgi alışverişini sağlayacak.”
- 9 Hiç kuşkusuz, İstanbul Teknik Üniversitesi’nin yürüttüğü bu proje sadece Türkiye için değil, tüm dünya için çok değerli. Ancak insanlığın ortaya çıkmasından çok önce var olduğu bilinen arıların ölümlerini tek başına önleyemeyeceği de aşıkâr. Projenin sürdürülebilir olması ve tam anlamıyla verimlilik sağlayabilmesi, zararlı kimyasalların devre dışı bırakılması ve iklim değişikliğinin kontrol altına alınması gibi insanlığın çevresel izlerinin azaltılmasına bağlı. Ağzımızdan bal damlamayacak çönkü, Dünya Meteoroloji Örgütü Direktörü Michel Jarraud hiç de haksız değil: “Zaman gerçekten de tükeniyor...”

bron: <http://ekoIQ.com/bees-biz>

Tekst 8

Fransa Bisiklet Turu

(1) Dünyanın en büyük bisiklet yarışı Fransa Turu, 2013'te 100. yaşını kutladı. Bu dev organizasyon aslında spor gazeteleri arasındaki tiraj savaşlarından doğdu.

(2) Bisiklet sürmek dünyanın en eğlenceli işlerinden biri. Sadece pedal çevirerek hızla yol alabilmek, yüzünde rüzgârı hissetmek, dudaklarda bir gülümsemenin, kahkahanın hep hazır olması... Çocukluğun en güzel, çocukluğa dönüşün de en kolay ve yararlı yolu olsa gerek. Bisiklet sporu ise dünyanın en zor işlerinden biri. Yılın en az 300 gününü bisiklet üstünde geçirmek, ağır antrenmanlar yapmak, zor yarışlar koşturmak, o yarışlarda illa ki düşmek ve yaralanmak, kilo almamak için acımasız bir diyetle mahkûm olmak...

(3) Bu derece zor bir uğraşın zirve noktası elbette Fransa Bisiklet Turu. Her bisikletçinin çocukluk hayallerini Fransa Turu süsler. Kazanana şöhret ve zenginliğin kapılarını açan, bitirebilmenin bile büyük takdir topladığı, yarışı yarıda bırakanın hüngür hüngür ağladığı, teknolojideki tüm ilerlemelere karşın hiç kolaylaşmayan, dünyanın en önemli, en büyük, en çok seyredilen, en ilgi çeken bisiklet yarışı. Anadilinde söylendiği şekliyle Le Tour de France!

(4) Fransa Turu'nun bir gazete promosyon kampanyası sonucunda ortaya çıkmış olması ilginç. Gazetelerin tirajlarını artırmak için 20. yüzyılın başında bisiklet yarışları kullanılıyordu. Bisiklet sporu, 1870'lerden beri süregelen hâkimiyetini yitirmeye başlamakla beraber, hâlâ dünyanın en gözde sporlarından biriydi. Avrupa'nın büyük şehirlerinde velodromlar inşa edilip günler, geceler süren mukavemet yarışları düzenlenirdi. Seyirciler, yemek ve içki eşliğinde, sporcuların pistteki mücadelelerini izleyerek eğlenirdi. Sadece pist değil, yol yarışları da yapılmaktaydı. Şehirlerarası bisiklet yarışları da büyük ilgi çekiyordu. Paris-Brest-Paris, Marsilya-Paris, Paris-Roubaix, Liege-Bastogne-Liege bunlardan bazıları. Son ikisi bugün hâlâ bahar aylarının en önemli yarışları olmayı sürdürüyor.

(5) L'Auto gazetesi yayın yönetmeni Henri Desgrange, 1903 yılında, yardımcısı Geo Lefevre'in ortaya çıkardığı bir fikri sahiplenir. Rakip spor gazetesi Le Vélo ile tiraj ve reklam savaşının ortasındadırlar.

Desgrange, gazetesini güçlendirmek için daha farklı ve daha büyük bir bisiklet yarışı düzenlemeye patronlarını ikna eder. Aklında tüm Fransa'yı dolaşacak bir yarış vardır.

(6) Dönemin yarış alışkanlıklarına uygun olarak Fransa Turu bir dayanıklılık gösterisi olarak tasarlanmıştı. Etapların her biri yaklaşık 400 kilometre sürecek, yarış 1 Haziran'da başlayıp 5 Temmuz'da bitecekti (ancak ilk yarış 1-19 Temmuz arasında koşuldu). Sporcuların herhangi bir dış yardım alması yasaktı, her türlü mekanik sorunu kendileri çözmek zorundaydılar. Yarış Paris'te başlayıp Lyon, Marsilya, Toulouse, Bordeaux ve Nantes'a uğradıktan sonra yine Paris'te son bulacaktı. Parkuru düzenleyenler, Fransa'nın en büyük şehirlerine uğrayarak yarışa olan ilgiyi artırmayı hedeflemişti. Ayrıca, o dönemde gelişmeye başlayan karayolları içinde en düzgün olanlar bu şehirler arasındaydı. Kentlerin tren yollarıyla birbirine bağlı olması da yarışı izlemeyi kolaylaştıracak bir etkendi. Eski bir baca temizlikçisi olan Maurice Garin'in kazandığı ilk Fransa Turu biterken L'Auto gazetesi tirajını 20 binden 65 bine çıkarmış, bugün dünyada en çok seyredilen üçüncü büyük spor organizasyonu doğmuştu.

(7) Fransa Turu'nun halk tarafından gerçekten sahiplenilmesi ise 1930'ların ortalarında gerçekleşti. Sosyalist başbakan Leon Blum'ün önderliğinde, haftada 40 saatlik çalışma süresi ve ücretli izin gibi haklara kavuşan Fransızlar, izin günlerinde veya gittikleri tatil yörelerinde önlerinden geçen pelotonun (ana grubun) büyümesine kapıldı. O günden beri Fransa Turu hem yarışçılar hem de bisikleti sevenler için bir tutku oldu.

(8) İki dünya savaşı sırasında ara verilen Fransa Turu, 2013 yılında 100. kez düzenlendi. Son 25 senedir mutlaka Fransa dışında bir ülkeye uğrayan tur, bu özel yılda sadece Fransa topraklarında koşuldu. Korsika'nın Porto Vecchio kentinde 29 Haziran 2013'te başlayan yarış, adada koşulacak üç etaptan sonra Nice'te 'takım zamana karşı' etabıyla devam etti. Tek yıllarda saatin ters yönünde koşulması gelenek olmasına karşın, Fransız Alpleri'ndeki meşhur yokuşları sona saklamak için Fransa Turu bu sene Nice'ten Pireneler'e doğru yöneldi; 10 Temmuz'da 33 kilometrelik 'bireysel zamana karşı' etap Fransa'nın en güzel yerlerinden biri olarak bilinen Normandiya'daki Mont Saint Michel'de yapıldı. Turun parkuru daha sonra Fransa'yı kuzeybatıdan güneydoğuya doğru keserek aşağı indi. En heyecan verici etaplardan biri yine Mont Ventoux idi (15. etap). Provence'ın bu çıplak dağı, bisikletçiler için yokuşun zorluğu, sıcak ve rüzgâr nedeniyle hep korkutucu olmuştur; 1967'de İngiliz bisikletçi Tom Simpson'un bu yokuşta hayatını kaybetmesi tırmanışa ayrı bir anlam katıyor.

bron: www.atlasdergisi.com

Lees bij de volgende teksten steeds eerst de vraag voordat je de tekst zelf raadpleegt.

Tekst 9

Moğolların Gizli Tarihi

Özet :

Orijinal adı Manghol-un Niuça Tobça'an ve Çince tercümesinin adı Yüan-Cha'o Pi-Shi olan eser, Ahmet Temir tarafından Prof. Haenish'in Almanca ve S. Kozin'in Rusça tercümesinin Moğolca aslı ile karşılaştırılarak Türkçeye tercüme edilmiştir. Eser bir müddettir tükendiği için yeni baskısı yapılmıştır (4. baskı). Temir'in 'Moğolların Gizli Tarihi Hakkındaki Araştırmalara Umumî Bir Bakış' başlıklı girişiyle başlayan eser, Moğollar hakkında - efsanevî menşeden başlayarak Ogodai zamanına kadar- en eski bilgileri içine alır. Yazarı meçhul olan eser 1240 yılında tamamlanmıştır. Bu hâliyle 700 yıldan fazla bir geçmişe sahiptir. Eserde kaydedilen hadiselerden bir çoğu görülerek ve yerinde tespit edilmiştir. Kitap, kendisinden sonra yazılan birçok Moğolca eserin kaynağı durumundadır. Türk-Moğol devri için de önemli bir eserdir.

Giriş:

Moğolların Gizli Tarihi hakkındaki araştırmalara umumî bir bakış:

- Moğol devrine ait tarih kaynakları
 - «Moğolların Gizli Tarihi» ve bunun nüshaları
 - «Moğolların Gizli Tarihi»nin işlenmesi
 - «Moğolların Gizli Tarihî»nin Türkçe'ye çevrilmesi
- Türkçe tercümeyle ait işaret ve kısaltmalar
Prof. Dr. Erich Haenisch'in önsözü

Eserin Özeti

Moğolların Gizli Tarihi

- İlk tarih, Temucin'in dünyaya gelişi ve çocukluğu.
- Temucin'in gençliği, Tayçı'ut'lar tarafından esir edilmesi, Kereyit'lerden OnghanMa dostluk, Merkit'lerin imhası
- Bozkır savaşları, Temucin'in Çinggis-Ijahan unvanıyla Moğol hükümdarı ilân edilmesi
- Düşmanların Camuha etrafında toplanışı, Camuha'nın geçici üstünlüğü ve yenilmesi
- Naiman'lara karşı ilk zafer, Ongfran'la bozuşma
- Halahalcit savaşı. Kereyit'lerin sonu
- Onghan ve Sanggum'un ölümü. Naiman'lann sonu. Merkitlerin yenilmesi

VIII. Camuha'nın sonu. Çinggis'in 'Büyük Han' ilân edilmesi. Askerî ve idari işlerin düzenlenmesi.

IX. Askerî ve idarî işlerin düzenlenmesi (devam). Muhafız kıtalarının genişletilmesi

X. Nöbet ve hizmet işlerinin düzenlenmesi. Karluk ve Uygurların kendi istekleriyle tabi olmaları. Doğu ve Batı seferleri. Şaman Kokoçu'nun öldürülmesi

XI. Kuzey Çin'in istilâsı. Yedi yıllık büyük batı seferi. Türkistan ve Rusya'nın zaptı

XII. Çinggis-han'ın ölümü. Ogodai'yın seçilmesi batı seferinin devamı, Kin devletinin ortadan kaldırılması. Askerî ve idari teşkilâtın genişletilmesi
Prof. Dr. Erich Haenisch'in açıklamaları

İNDEKS:

- a) Dağ adları
- b) Nehir adları
- c) GS1 adları
- d) Yer adları
- e) Şehir adları
- f) Şahıs adları
- g) Soy, kabîle, halk adları

En önemli kabilelerle reisleri hakkında açıklama

Şecere: Çinggis-han'ın Öncelleri

Çinggis-han'ın ardılları

Kronoloji

Notlarda açıklanan veya zikredilen sözler

Bibliyografya

Düzeltilmeler

EKLER:

Moğolların Anayurdu haritası

Çinggis devrinde Asya haritası

Ye Teh-hui nüshasından bir sayfa örneği.

bron: www.ttk.gov.tr

Tekst 10**Küre Dağları**

(1) Küre Dağları, dünyada eşine az rastlanır nemli ormanları, bitki türü ve yaban hayatı zenginliğiyle ekolojik bakımdan önemi uluslararası düzeyde kabul edilmiş ender dağlar arasında. Tarihi ve kültürel açıdan Kapadokya, Efes hangi değerdeyse ekolojik açıdan Küre Dağları da aynı değerde. Bu özelliklerinden dolayı, bölge

geçtiğimiz yıl milli park ilan edildi. Dünyanın önde gelen doğa koruma örgütlerince de takdirle karşılanan bu karar, Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF-Int) tarafından, Türkiye'nin 'dünyaya armağanı' olarak uluslararası kamuoyuna sunuldu.

(2) Ülkemiz adına onur verici bu olay, son zamanlarda yöreden gelen acı haberlerle gölgeleniyor. Arıt üzerinden Kurucaşile'ye ulaşmak amacıyla bir yol açılması için çalışmalara başlandı. Ancak yol güzergâhı, ne yazık ki milli parkın ekolojik bakımdan kalbi sayılan 'Mutlak Koruma Zonu'ndan geçiyor. Şimdiye kadar insan müdahalesi görmemiş bu ormanları yok etme pahasına açılacak yol, Arıt'a bağlı köyler için vazgeçilmez bir öneme sahip değil.

(3) Nitekim olay, geçtiğimiz haftalarda özellikle yerel basına ve kamuoyuna da yansdı ve Orman Bakanlığı'nın müdahalesi ile çalışmalar geçici olarak durduruldu. Doğal mirasımızın üzerine bir kâbus gibi çöken bu yıkıma son verilmeli. Çünkü Küre Dağları, tropikal ormanları bile kısıktandıracak biyolojik zenginliğini, kendine özgü jeolojik yapısına ve yüzyıllar boyu insan geçişine olanak vermemesine borçlu.

(4) Genişliği ne olursa olsun, milli parkın en önemli bölgesinden geçirilecek yol insan ulaşımını kolaylaştıracak, yaban hayatının yaşam alanını biraz daha daraltacak, ormanın bozulma sürecini hızlandıracak, değerli yaşlı ağaçlar ve nadir ağaç türlerinden yasadışı faydalanma peşinde olanların arayıp da bulamadıkları bir ortam yaratacak.

bron: www.atlasdergisi.com